

ACC. NR. M. 7423: 1-78.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland Upptecknat av: Edith Österlund
Härad: Västbo Adress: Box 5, Hinnerstorp
Socken: Kulltorp Berättat av: Edith Österlund
Uppteckningsår: 1941 Född år 1895 i Kulltorp

Tjänstbiografi. (förhållna.)
Beskrivning av upptecknarens olika
tjänstplatser. s. 1-78.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N.R. M. 7423 :/

Landskap: Småland
 Härad: Västbo
 Socken: Kulltups
 Uppteckningsår: 1911

Upptecknat av:
 Adress: Box 5, Lillastrups
 Berättat av: Edith Österlund
 Född år 1895 i Kulltups.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Jag stannade hemma över
 vintern på mina föräldrars
 svidan. När sommaren kom,
 tog jag plats i Bötalps försam-
 lings församling. Min nye kus-
 kunde var fabriksägare, delägare
 i en liten snickarfabrik, där
 man tillverkade skomaskiner.

Familjen bestod av kusken
 och matmodern tre minder-
 åriga barn samt en dräng.
 I undantagsstugan bodde
 matmoders föräldrar, samt
 en bröder till henne, en

Ann.
 Detta var
 en 7. offent-
 liggande, där
 den personen
 var i livet,
 förutom de
 allmänna!

vanstapad idiot, som var
ryslig att se. Tusenudfolket
var präktiga människor vil-
ka jag kom att hålla av
från första stund. Skatmodus
frälde var snällt förmigen
berättade man. Fadern till
henne, en man på 70 år, var
inget dumkunnat precis. Men
förs detta var han mycket
vidskeplig han hette Emanuel
Johansson och var bräddare.
Men - det var inte av detta
gick han blev borgen han
hade andra intäkter som
betalade sig mera. Han hand-
lade med (vilt = arsenik)
smyg fiskis, fast alla i orden

visste det. Jag fick inte veta
det förrän långt efteråt, men
då jag fick upplysning om
samma, bländade mycket
för mig som föreställt
omskult.

Han gjorde då och då en
resa ner åt Västergötland, han
körde då aldrig förrän runt
kvällen och natten. Han tog
då fram "färakäcken" som
han sade, och mor och dotter
talade västan, viskande sina
emellan och sade att pappa
skulle göra en resa. Jag
funderade alltid på vad affä-
er han kunde göra, ty han hade
ingenting vännvärd i käcken

varför jag alltid undrade när
jag såg honom han sysslade med.
Emmanuel var väckaren
och förstid av 'renatisten'
och 'akta', som han sade
gärn. Överbyggen var nästan
smedariden, banningen var den
allt, avseenden han handlat
med sått djupa spår i
hans kropp. Vidare på lång
resa han gjorde räckte
tre, fyra dagar, ibland en
vecka. Han var så glad och
mycket då han kom tillbaka
och minnen började vika
igen och skrek. Han hade
frösta gjort enastående goda
affärer. Flera gånger om året

gjorde han dessa resor.
Hakmoden berättade för
mig att Oskar - brodern
var som han var, berättade
på att en pige tappat
kannen i golvet när han
var liten. Visserligen var
jag blott 17 år, men så oerk-
lighetsfrämmande var jag inte
att jag inte förstod att en
människa inte kunde bli
sådan av att tappa kannan
i golvet. Sedan vänstra sidan
av ryggen var förstörd, den
höja handens fingrar var utveck-
lade och lägo på innersidan av
handen, denna arm slinkade
hit och dit då han gick, höja

benet var mycket kortare än
det vänstra, på denna sken
var en dubbel så hög klack
pacerad. Han hade en högs
i vänstra handen ^{den han höll höger.} ~~dena~~ hand var
fullt utvecklad utan denna
högs kunde han ej fröflytta
sig. Han högsade fram på
ett besymmerligt sätt. Det
märkta var hans fysionomi:
Ansiktet med de djupa lig-
gande svarta ögonen var inen-
ligt ett djurs än en männ-
iskas, jag led av att se kom-
om den första tiden. Dess-
utom kunde han ej tala mer
än till hälften, ^{och därför} för-
undlig tid att lära sig första

vad han sade. Han högg all
ved som brändes i båda
brenningslussen, men man fick
akta sig, ty tyckte han att
vi i stora stugan fräst
frå mycket, så brände pro-
jektören kring rönen på
en, så man skulle plöja
in ved och låsa in. Lika
kastigs som strö, och mind-
re vedstrån brände kring rö-
nen på mig, lika kastigs fir-
rade gutturala ljud behund-
religa låten från denne idiot.
Man behövde se sig om var man
hade honom, annars kunde
man aldrig vara säker. Han
ryktade hästen i stället, var

vi skuer sig eller haue
på akrona, satte han sin
riak med sin riktiga hand.
Han var stark som en björn
i sin riktiga arm och ut-
förde alla slag av arbeten
med denna. Fräldrarna till
honon tyckte inte om dott-
rens man, men kunde ut-
kan förstå att de blankade
på denne. Började han kyssa
och pladdra med näsaren
efter honon då han gick
bort på fabriken och glädde
så fröjdligt illa så det
var hälsakt att se. Ingen mer
än fräldrarna och systerkun-
de lugna honon då han blev

arg. Främmande människor
kunde han en viss avoghet
emot. Att denne man var
född med alla dessa ska-
vanker det begreps jag väl
utan vidare funderingar.

Jag fann det visst grot-
eskt att modern grumlas
på detta påstående, att han
skulle blivit sådan, att
en pige tappat honom i
golvet då han var liten.

Det låg en illa old friend-
ship mellan min kuske
= kusken och svärföräldrarna.
De misstänkliggjorde honom på
alla sätt blott därför, att
han ej var den man som de

med all omsorg utvaldt åt
sin dotter. De hade verkligen
valt ut en annan, men
dottern vägrade säga denne
man, då hon sade sig skola
bära en annans barn, vilket
än en var sant. Denne man
ville hon emellertid gifva sig
med och när det var så
blev frälsdrarna tunnare lite
i det sura äpplet. Men - han
riktades i deras ögon som in-
kräktaren i varje fall som
inte var väl sedd och det
blev alltid därvid. Han var
en nya idéers man, vilket
Emanuel Johanson och hans hus-
st. inte kunde glömma. Tj

Brunnsgästerna skjutades mel-
lan Biskops brunn och Gunnar-
station efter käft. I mitten
av augusti lämnade gästerna
badestugan Biskops och bad-
estugan stängdes till väst-
kommande in. Det blev rys-
ligt tomt och dyrbart sedan.
Jag stannade dock i denna
familj till våren då jag
fick bud från hembyn att
det var ett folk nära mitt
hem som ville jag skulle
taga tjänst hos dem över som-
marsen. 12 kronor i månaden
hade jag haft i Biskops och
emden i hembyn lovade
att jag skulle få lika mycket.

om jag flyttade dit. Jag flytta-
de då hem på vägen 1915 fr: att
sedan flytta till min nya
plats. Vilket jag också gjorde.
Familjen bestod av huseand-
en och huseandern 4 minder-
åriga barn och den femte
väntades framåt höstsidan.
Jag lovade Hanna på denna
plats till skörden blivit in-
lämnad. Huseandens styvfar
var den 7:de familjemed-
lemmen. Ingen av Pettersson
hätte han. Han hade en
undantag, sedan han sålt
gårdens åt styvsonen. Egna
barn hade han aldrig haft,
fast han varit gift två gånger.

Båda hans föräldrar var döda.

Tugeman var född 1835 i
Lanna, Kullstorp och kom
vid sju års ålder till denna
gård som ^{högdes} värdades av hans
mor och morbror, av
vilka han i sinom tid er-
höll gården då dessa makar
var barnlösa. I slutet av
1860-talet ingick han äkten-
skap med ^{och} ~~och~~ Hina i
Forskvall, Pärsons dotter, som
man sade. Hon blev dock så
gammal förrän Tugeman fick
följa henne till graven. Då
kom han på tanken att gifta
om sig, varför han friade till
Hina i Simonstorp, Kullstorp.

vilken också var sänka. Hon
tyckte Tugemar var snäll och
hade en bra gård, varför hon
var villig gifte sig med honom.
På så sätt blev sedan hennes
som ägare till gården, som
Tugemar ägt. Då jag kom till
gården för att titta på platsen
Tugemar 77 år, men han
hade sina år med heder. Hans
var tjockt och brunt ansikte
var rak och stabil och Tuge-
mar var tryggheten själv, då
han var en gammal man. På ytan
var han lugn och sällsynt men
blev han färdig var han som
ett vilddjur, att se på och då
var han inte att leka med.

Åke - han var en mycket prickt-
ig gammal man, en värdig
representant för ^{den} konstkulturen
som var så västerbotten-
man. Jag berättar om honom
därför att han trots sin ål-
derlighet dock var ett så
starkt an sinna grammar
vid hans ålder. Han kunde
både läsa och skriva. De
då levande av hans gene-
ration kunde visserligen läsa
tydligt men skriva mer
än säll. Man var inte många
som kunde. Han hade en tyd-
lig, ~~och~~ om än något grov hand-
stil och man behövde inte
stappas då man läste stil

av hans land. Jag skulle en
dag stida uppse på vindarna
då jag fick se en lada under
en sälg, när jag skulle flytta
den, såg jag att därifrån
des en massa brev, utan olika
kulor och ålder, men de gyl-
lade breven tilldrog sig
allra mest min ögonmär-
ksamhet, ty det var som någon
haft mig att Torgemar haft
sin land med i dem. Min
nyfikenhet öron mig att se
lite närmare på dem och jag
minns sämre i dag lösejakt
delar av dessa liggande kärleks-
brev som jag fick erfara vara
skrivna till Torgemars fröu.

ACC. N:R. M. 7423:19.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

niå vakta dig för deras ill-
fördighet. Du vet väl hur
det står skrivet: Vaktas eder
för de falske profeter som
komma till eder i firaklä-
der men invändigt äro de
glupande ulvar. Men bli
du min, så kan du vara
säker om att var du går
och var du står skall dock
alltid en lojande kärleks-
blick följa dig. Tricket du
mig så stocknar min själ,
då brister av ångest mitt
bröst, då främs på jorden
från pol och ^{till} pol plats
ingen som kan skänka mig
tröst. Din i Borden

Yngerman Pettersson.

Jag är djupt bedrömd
från att jag g. sig på ordet
i brevet eller datum. Men
- se jag var blott 18 år och
jag fäste mig mest vid den
humanistiska åtan i breven.
Brevet var inrymda eller
rättare, hade varit det och
igenlyda lackade med mun-
lack, vilket brukades på
den tiden. Brevet var adresser-
at till hemmadottern Kristi-
na, Hamneström, Torshult,
Kulltorp. På gåva de båda
konstakternas, varandra blev
då de gingo ut från kyrkan,
i folksängeln, på det att ingen

skulle lägga märke till det.
Ty på den tiden fylldes vår
gamla kyrka av folk från
hela socknen, vid gudstjänst-
erna.

Haja, som fick lov återgå
till sin skidning hann jag
inte riktigt, vad jag velat se,
men det kom en söndag
då husbondefolket var borta
då jag gick igenom bevakningen.
Det visade sig då att styv-
sonen haft sin styvfars brev
till föredning. Detta förmå
jag simpelt att han inte kunde
finna på något sätt i väders
år 1901, utan hämta styvfaders
brev, det tycktes mig ovanligt

anbefattigt. Denne ingick
äktenskap vid sommaraften 1901
och breven daterade sig från
samma år. Jag skickade ner
dem med en föraktfull äb-
berd och såg mig om efter
flera.

Då fick jag tag i den lilla
fruns brev daterade vintern
1901. Skolstilsbrevet förrådade
kennens ungdom, hon var blott
18 år då hon ingick äkten-
skap med sin man och han
var 9 år äldre. Hon var född
i Brda Hagshults socken.

Brda ... 1901.

Käre Silding!

Tack för brevet jag fick från

Dag i går. Du vill att vi
skall ta ut lysetsedel men
om lördag, men mor säger
vi ska inte göra det, ty
det bliver okonstigt. Men
på må! Men säger att vi
ska vänta i ta ut lyse-
sedel till mig om det ska
bli för med vänt gifte.

Men får du säga vad du vill
men jag tror inte jag vill
det heller. Det är bättre
vi vänta till mig fristår
du. Skriv snart en himmel
jag älskar mera. Hina hilda
ringar från Helena

Du kan ju komma upp
om lördag ändå om du vill.
Älsk med dig. Skriv snart.

Ann.
"Hj och
nedan."
Det skulle
inte vara
för att
det lyktes
på nedan
enligt
moderna
teorier!

Det var ju inte värdet av
minn att läsa andras brev
men ^{för} de lägo öppet och fritt
i en pyppolida utan lock, så
kanske det kan ursäktas mig
något. Jag nämnde aldrig
för en kvinniska vad jag
satt av breven, det skulle
aldrig fallit mig in att be-
räkta något dylikt för ovid-
kommande personer. Kunde
de legat i en skiffnysslida
t. ex. så hade jag aldrig fått
se dem, det är säkert. Men,
dess breva sknade ej sitt
intresse. Färskest Tugemars
brev var de mest intressanta
och jag är ledsen att jag inte lyft
alltsammans på minnet.

Den fjärde oktober flyttade
jag hem fri att vara hem-
ma lite stund innan jag tillträd-
de min nya plats i Bäve-
bo, Burå, dit jag skulle
flytta till den 1:ste nov.
Samma år. jag blev kallad
en kväll i september
då en herre från Bävebo
ville att jag skulle taga plats
i hans familj, vilket jag lov-
de. Jag fick lov att få högre
lön 15 kronor i månaden och
blev anställd att en söndag
i oktober besöka platsen vilket
jag också gjorde. Jag flyttade
då den 1 november. Jag fick
fem kronor i slädda av min
blivande hushållare.

ACC. N:R. M. 7423:26. Fnto

Landskap: Småland
 Härad: Väster
 Socken: Kullbys
 Uppteckningsår: 1941

Upptecknat av:
 Adress: Box 5, Skilleby
 Berättat av: Edith Österlund
 Född år 1895 i Kullbys.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

*Även.
dessa barn
& offret
gäles helld.*

Den 1 nov. tillträdde jag denna plats. Familjen bestod av husbonden och matmodern, samt fyra minderåriga barn samt en gammal dräng som varit knäckt. I undantagsstugan bodde husbondens föräldrar som voro gamla och orkeslösa. Modern var sängliggande sedan en tid tillbaka, skötseln och omvårdnaden skulle ombesörjas av mitt husbunderfolk, samt en bröder

om de gamla

Till husbonden samt hans
hustru, vilka ägde hela
gården. Dessa båda söner
hade på sin tid eller i
slutet av 1890 - talet inköpt
hälften var av friäldragården.
Jag fick mycket av arbete
på min lott i denna gård
både tidigt och sent. Därför
en skulle jag sköta på egen
hand, samt sköta, diska och
hjälpa till med allt arbete
inomhus, förutom allt ar-
bete med bekning av svin-
mat o. s. v. Jag skulle jag sköta
vaccinan vecka hos vandrings-
folket, under det att jagan hos
broderns familj skötte den

ena veckan hos dem.

Arbeten var bra men arbetet var strängt, man fick tillräcka eller aldrig ledigt ens en söndag. Fick jag ledigt några söndagar, så var det blott ett par timmar. Husbondens moder blev allt sämre och sämre och i början av maj 1984 komnade hon in i våden. Hon bestämde allt om begravningen sin likklädelse, vem som skulle kläda henne för den sista resan, allt, allt. Förhoppningsvis var vi så rädda att de glömde något som hon påbjöd. Ty gjorde de det, så

hade de att hon gick igen
(= spikade efter diden.) - Här ja nu
är död, sade hon, så ska
vi gå upp på vinden och
ta ner minna lilblåsa som
ligger i kista, samt mitt
svarta kläde, det ska jag ha
på kvällen. Så ska vi gå
efter Anne - drott i Bottnings
bo, hon skall tvätta mig
och klä mig, ty hon är så
kallblodig. Sen till ätt!
Så ska vi göra en stor och
hederlig begravning med
hela min och Johanneas
släkt (hennes mans släkt) och
gå nu som vi ska så vi
inte skämmas ut för! Höj

timman, efter hon sagt detta
till sonbruderna och söner-
na om hon. Bägge sonbrude-
na tordes inte annat än
attlyda hennes befallningar.
Älskligt hade hon gjort över
dem i livet och nu i döden
satt hälsklystnaden kvar.
Sonbruderna var båda två
så pass uträddade då hon
var död att de tordes inte
gå ut efter mörkrets inbrott,
efter drömmet på långa tider
utan sällskap. Jag och pojken
i andra gården skulle skua
efter hennes båd i den lilla
stugan då Kristina i Hum-
bo frågade oss om vi ville se

"min Anna-Karin" så var hennes namn? Vi tuckade lite. Hon var riktigt öm för sin död, men och lälsagd var hon då hon levde, så vi trodde hon var snarast d. - Hon gick, sade Kristina, Vi kan aldrig tänka så gammal "min Anna-Karin" är! - Jag gick med Kristina in i rummet där den döda låg på ett sofflock klädd och färdig, med sitt vita huvudkläde på sig. Hon var riktigt vacker tyckte jag också. - Rök vid henne, gick, sade Kristina, jag gjorde så, den andra pigan gjorde likadant. - Åh kommer Vi aldrig

att vara rädda för henne
när det blev möjligt sade
Kristina och Smålog. Besyn-
~~ta~~ nerligt nog, var det som
en befrielse att ha sett
henne, då hon låg sjuk och
hall kunde hon ingen skinn-
ma. Häval, igenom att de
äldre kvinnorna som var i
40-årsåldern, var rädda då
hon var där, förplantade sig
rädslan även till oss. Men
sedan jag sett min Anna-
stina ligga där hade jag
alldeles förloren rädslan.
Hon kunde ju ingens tanke kom-
ma. Jag hade ju fått verkliga
bevis på att hon ej kunde

flytta sig. Kammes kista kom
senare och så bars han
upp åt gärdet och sattes
i en gammal källare där.

Tonbröderna trodes ej se
honne död de slög ifrån sig
med händerna, då Kristina
ville att de skulle se henne.

De sommar blev regn-
löst ^{men} torrt, höstkörden blev riklig.

Det kom inget regn från tidigt
på vintern tills den var de sista
dagarna i juli då vi skörde
de råg. Det brann i Bredäng
och i Skulten, torsdag, samma
dag, men ett förskräckligt
åskväder kom på aftonen med
tyngande slöregn, till all

lycka och släckte den stora
skogselden i Bredaryd. Det
var tyglig vattenbrist, hela
sommaren hade jag kunnat
vatten från en källa som
var belägen ett par tusen meter
från gården. Allt vatten vi
behövde kom jag från denna
källa tills ett gott stycke
in i augusti. Kreaturen
hördas åt skogen då de skulle
dricka, det var en tyglig
slitsam sommar. Det tyglas-
des eldsvidar varje dag, och
brandstaden låg tjock över
Bärebo på Gunnarshallen-
na, det brann i mossor och
skog för jättemånga. Kriget ras-

De, män och kvinnor som
aldrig brukat läsa tidningar
satt sig ner där efter, för
att se hur det gick med
kriget. Folket var som fri-
kylta, skräckslagna och med
barrande händer grep de
eftre sina ortstidningar
hur de kommo, glasögonen
kommo på, utländska namn
stavades på och man läste
"moderatorium" i stället
för "monatorium" och gudar
allt. Bussarna suckade och
sade: Bara de inte komma
hit! och "Bara inte våra pojkar
behövs, gå ut!" o. s. v.
Man läste "staren" i stället